

si aliud exposcat iudicio Episcopi necessitas Ecclesiae, vel utilitas. A Subdiaconatu ad Diaconatum requiritur spatium anni, nisi aliud Episcopo videatur. Idem saltem requiritur intervallum ut diaconus Sacerdotio intietur, nisi ob Ecclesiae utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur. Qui autem una, eademque die duos ex Sacris Ordinibus susciperet, non solum graviter peccaret, sed etiam subiret suspensionem, et irregularitatem. Minores Ordines possunt conferri in quolibet die festo; majores, nisi adsit dispensatio solum in quatuor temporibus, Sabato Sancto, et Passionis: Prima tonsura, quolibet die, et loco.

28. *Quaest. 3.* Quanam praeterea requiruntur ex parte Ordinandi? R. Praeter dicta, ut licita sit ordinatio, necessaria est in eo immunitas ab irregularitate, et censura: 2. status gratiae: 3. animus clericandi ex Trid. Sess. 23. c. 4. Unde nequit a gravi culpa excusari, qui sine animo sequendi statum clericalem suscipit minores Ordines, solum ex animo effugiendi iudicii saecularis: 4. scientia eorum, quae ad ministrandum unumquemque Ordinis sunt necessaria: 5. vocatio Divina, sine qua suscipiens Sacros Ordines se exponit gravissimo periculo aeternae damnationis, ut SS. PP. passim ex S. litteris ostendunt; praesertim Chrysostomus, Anselmus, Bernardus, quibus accedit D. Thomas 2. 3. q. 18. a. 1. Tandem probitas vitae, de qua loquens Tridentinum Sess. 23. c. 12. ait. *Sciant Episcopi, debere ad hos Ordines assumi dignos dumtaxat, et quorum probata vita senectus sit, juxta illud Sap. 4. 9. Aetas senectutis vita immaculata.*

29. Praecipit quoque Episcopis Synodus Tridentina, ut neminem ad Sacros Ordines promoveant absque sufficienti titulo sustentationis, sive patrimonii, sive beneficii, sive paupertatis Religiosae; alioquin ipse Episcopus tenetur ei suppeditare ad victum ne-

cessaria. Tenetur quoque Episcopus examinare vel per se, vel per alium omnes Ordinibus initiandos, nisi aliunde ipsi constet esse idoneos.

30. *Quaest. 4.* Quanam sunt praecipua officia eorum, qui Sacros Ordines suscipiunt? R. Quatuor: horas canonicas quotidie recitare; servare coelibatum; deferre habitum, et tonsuram; propria Ordinis sui ministeria exercere. De obligatione coelibatus, et de titulis Ordinandi late agit auctor noster in hoc loco, nec non de obligatione tonsuram, ac vestem Clericalem deferendi. Duo a nobis tantum notanda sunt: 1. eum qui ab Episcopo ter admonitus, nolit uti veste Clericali, ac tonsura, amittere privilegium fori, et Canonis: 2. Presbyterum in ordinatione sua promittere obedientiam Episcopo, scilicet in iis, quae muneris sui propria sint, atque etiam ex vi hujus legis teneri a servicio Ecclesiae suae non discedere sine licentia Episcopi, ut ait Bened. XIV. nisi velit ad Monasterium transire; nam tunc etiam repugnante Episcopo, potest libere discedere, ut statuit Urbanus II. Potest vero Episcopus Clericum suum, etiam post professionem, ad Ecclesiam suam revocare, si ex ejus absentia gravem Ecclesia jacturam pateretur. V. Constit. Bened. XIV. datam 14 Jan. 1747. cuius initium est: *Ex quo dilectus.*

TRACTATUS VI.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

CAPUT PRIMUM.

De Sponsalibus.

1. *Quaest. 1.* Quid sunt sponsalia? R. Sunt promissio voluntaria, deliberata, et mutua, signo sensi-

bili expressa, futuri matrimonii inter personas jure habiles. Dicitur 1. *promissio*, quia propositum non sufficit, cum non inducat obligationem: 2. *voluntaria ac deliberata*, scilicet deliberatione sufficiente ad peccatum mortale: unde valida non sunt ante completum septennium, nisi constet aetatem a malitia suppleri; imo etsi id constet, multi docent non valere contractum, cum Jus Canonicum definierit aetatem c. 4. et 5. *de sponsal. impub.* Nec valeant, si contracta sint cum vi, dolo, errore, vel ignorantia circa substantiam, aut conditionem substantialem juxta dicta de voto, et contractibus: 3. *promissio debet esse mutua*, cum in quovis contractu oneroso nemo censeatur velle sese obligare, nisi alter simul repromittat. Requiritur etiam aliquod externum signum, cum sit contractus humanus. Denique ut personae sint habiles, nullo impedimento irretitae.

2. *Quaest. 2.* An teneatur matrimonium contrahere, qui fecte promisit sponsalia alteri vere repromittenti? R. 1. Si fecte promisit sine animo contrahendi, certe non tenetur stare promissis; nullus est enim contractus, ubi desit contrahendi voluntas. R. 2. Si cum animo contrahendi, sed absque animo sese obligandi, multi satis probabiliter docent teneri ad matrimonium; quia in ipsa promissione, quando est vera, necessario est insita obligatio ipsi conveniens. Cum ergo quis minime vult promittere, minime quidem obligatur; sed cum re vera promittit non potest nolle obligari juxta conditionem contractus, nec potest a promissione obligationem ipsi propriam separare. Ita Sotus, Vazq. Pontius, alii. Mihi tamen videtur probabilior sententia negans ullam esse obligationem contrahendi matrimonii. Ratio praecipua est, quia omnis obligatio, quae non oritur ex lege, pendet a privata hominis voluntate: ubi ergo deest voluntas se obligandi, deficit obligatio. Et hoc habet locum, etiamsi pro-

missio fuerit juramento firmata, cum juramentum sequatur naturam promissionis, ut ex D. Thoma docet Sanctius cum S. Bonav. Antonino, et aliis. Nec obstat ratio superius adducta ab Adversariis. Esto enim fecte promittens peccarit contra justitiam, alteram partem decipiendo, non tenebatur tamen ex justitia ponere verum consensum, cum nulla ei esset obligatio contractum ineundi; et contra, alter nullum jus acquisierit in eum ex suo consensu. Unde tenetur quidem ratione deceptionis damna resarcire, sed non tenetur ratione promissionis verum consensum ponere, et matrimonium contrahere. Aliter tamen sentiendum est de eo, qui sub fecta promissione matrimonii puellam violaverit, cum non possit alia via illatum ei damnum resarcire. R. 3. Qui promisit matrimonium cum animo sese obligandi ad contractum, sed sine animo adimplendi promissa, eum absque ulla dubitatione teneri, cum obligationem contraxerit.

3. *Quaest. 3.* An irrita sint sponsalia, contracta per dolum dantem causam contractui, etsi versantem circa qualitatem tantum? R. Juxta dicta de contractibus probabiliter esse contractum non irritare, sed eum, qui deceptus est, habere actionem irritandi contractum. Imo satis probabile est deceptum non obligari in conscientia ad standum contractui si error talis fuerit, ut vinci nullo modo potuerit. Layman, Viva, Sporer, aliis.

4. *Quaest. 4.* An dum quis acceptat promissionem matrimonii, jam tum intelligatur et ipse vicissim promittere? Affirmant multi cum S. Antonino, quia sponsalia sequuntur naturam matrimonii. Sicut ergo acceptatio matrimonii de praesenti includit in se re-promissionem, cum valere illud nequeat, nisi utraque pars obligetur; haud secus non valet promissio unius de futuro matrimonio, nisi alter repromittat: unde neuter manet obligatus, nisi maneat uterque. Ita illi

probabiliter, sed alii probabilius negant acceptationem includere repromissionem, cum possit quis acceptare obligationem alterius, quin velit se ipsum obligare. Quod intellectum volunt, si certum sit promittentem voluisse se obligare independentem a promissione alterius, quod praesumi non debet. In qua hypotesi promittens obligaretur ex virtute fidelitatis, non vero sponsalium, quae quidem non essent. An autem possit quis se obligare ad contrahendum matrimonium vi gratuita promissionis, libera remanente altera parte; alii negant, alii ajunt, sed in praxi vix eveniet, ut sponsi intendant sese obligare sine animo alterum reciproce obligandi, ut Sporer animadvertit.

5. *Quaest. 5.* An valeat sponsalia, quae Parentes contrahunt coram filiis tacentibus, nec contradicentibus? R. Affirm. ex. c. un. §. 1. *de desp. impub.* ubi Bonifacius VIII. declaravit: *Porro ex sponsalibus, quae parentes pro illis puberibus, vel impuberibus plerumque contrahunt, ipsi filii, si expresse consenserint, vel tacite, ut si presentes fuerint, nec contradixerint, obligantur.* Idemque dicendum, si mater contrahat, cum nomine parentum mater perinde ac pater intelligatur. Sed non ita dicendum de curatoribus, et tutoribus, ut communis est opinio contra paucos alios. Quamvis autem in foro externo valida sint sponsalia contracta a parentibus coram filiis tacentibus, nec repugnantibus; sed in foro interno praeter silentium ipsorum requiritur internus consensus, aliter nulla est obligatio. Atque in utroque erunt invalida, si alius praeter parentes contrahat, filiis solum tacentibus; illa enim juris regula: *qui tacet, consentire videtur* (43. in 6.) solum habet locum in iis, quae non sunt onerosa; nam in rebus obligationem inducentibus, et maxime in sponsalibus, contrarium potius praesumi debet. Ita communiter TT. ex S. Th. in 4. d. 27. q. 1. a. 2. Quod si parentes contrahunt sponsalia pro filiis ab-

tentibus, et hi certiores facti per nuntium, vel epistolam ab ipsis parentibus, non contradicant, valida censentur sponsalia a TT. multis cum D. Th. quamvis alii non ignobiles requirant praeter silentium aliud speciale signum, sive tacitum sive expressum.

4. *Quaest. 6.* Quaeenam signa sufficiant ad valorem sponsalium? R. Sufficiunt verba, vel alia externa signa, quae attentis circumstantiis, expriment utriusque liberum consensum in futurum matrimonium. Itaque cum dubia sunt verba, in foro interno standum est menti contrahentium, si de illa constet; in externo autem communi; et obvio sensui verborum, et adjectis circumstantiis. Verba de praesenti inter impuberes, alioquin apta ad matrimonium, cum et jure nullum reddant matrimonium, valent tamen ad sponsalia; ea enim mens intelligitur esse contrahentium, ut vim habeant, quam habere possunt; proindeque valent ad sponsalia, nisi impubes interius dissentiat. An autem idem valeat inter puberes, si clandestinum contrahere intendant, dubitant aliqui. Affirmant Laymanus, Vega, et alii, sed repugnat communis sententia, cui favet S. C. Cardinalium. Ratio est, quia nulla oriri potest obligatio ex actu, qui sit nullus non quidem ex parte contrahentium, sed ratione sui ipsius, et a jure infirmatur, ut bonis moribus contrarius. Talis autem declaratur a Trid. actus clandestini Matrimonii, et insuper personae fiunt inhabiles ad ita contrahendum.

7. Non sufficit ad sponsalia dicere, v. g. *non ducam aliam praeter te*, nisi ex circumstantiis colligatur sic loquentem voluisse contrahere sponsalia. Contrahit certe, qui expresse dicat: *ducam te in uxerem*, alio acceptante. Quid vero si quis dicat: *ducam te, si Papa dispensaverit?* Negant aliqui, per ea verba quemquam obligari ad contrahendum; probabilius tamen alii affirmant impleta conditione esse valida sponsalia.

Interim autem licet non valeant ad inducendum impedimentum publicae honestatis, obligant tamen ad petendam dispensationem, si dispensari in eo soleat; secus si aut nunquam, aut raro soleat dispensari, juxta dicta *T. 1. lib. 3. pag. 225.*

8. Missio annuli, et munerum jocalium, ubi ferat consuetudo, si alter recipiat, vices gerit sponsalium: secus vero ubi ex more patrio non significet sponsalia. Quod si parentes anulum mittant ad sponsam, non praesumitur filium contraxisse, nisi ipso consentiente missus fuerit. Denique in aliquibus locis sponsalia fieri solent coram Parocho, et testibus, quamvis rata sint, et valida, si fiant absque praesentia Parochi, cum a jure non exigatur.

9. *Quaest. 7.* Utrum sponsalia per metum gravem injustum contracta sint ipso jure invalida? R. Multi, et graves Theologi affirmant, probantque ex *c. ex litteris de desponsat. impub.* ubi Pontifex liberam esse declaravit ab sponsalibus puellam, quae ita contraxisset, et quidem juramento, *nolens tamen et invita, minis parentum impulsa* in domum sponsi fuit adducta. Alii probabiliter id negant, cum solum matrimonium sit ipso jure irritum, si per metum fiat, sed non alii contractus. Utraque sententia est probabilis; sen prima mihi videtur probabilior: tum quia connexorum idem esse debet judicium ex *c. translato de Const.* quare sicut nullum est matrimonium ex metu extortum, ita et nulla debent esse sponsalia; tum quia diversa est ratio de sponsalibus, et de ceteris contractibus; nam hi cum per se non sint nulli, nec eis jus resistat, nihil obstat, quo minus metum passus, nisi velit contractum rescindere, maneat obstrictus ad illum exequendum. At nemo potest obligari ad matrimonium durante metu contrahendum cum sit ipso jure irritatum; atque adeo neque ad media, seu dispositiones illius, qualia sunt sponsalia. Haec quidem de metu gra-

vi, sed injuste incusso; non ita de justo, qui hominem non reddit eum ratione invitum.

10. Idem dico de metu levi, licet injusto, qui non infirmat contractum, etiamsi contractui causam dederit, ut probabilior tenet sententia contra Navarrum, et alios; nam cum facile repellere ab eo possit; non censetur invitum eum sustulisse, qui non repulit. Potest vero iis, qui ullum est passus, illum rescindere, ut fert communis opinio *TT.* et qui intulit, ad rescindendum tenetur, si ille dedit causam contractui. Quod potiori jure locum habet, si metus in se levis ab eo, qui patitur, gravis forte judicetur.

11. *Quaest. 8.* Quatenam sit obligatio sponsalium? R. 1. Obligant sub gravi ad ineundum Matrimonium, ut patet ex *c. litteris de sponsal.* Est enim contractus mutuus, et onerosus in re quidem gravi: 2. obligant ad ipsum contrahendum tempore praefinito. Quod si nullum tempus per sponsos, vel consuetudinem sit stabilitum, contrahi debet matrimonium, cum altera pars requirat, nisi justa sit causa differendi. Quid vero si taceat, nec exigat? nunquid alter tenetur matrimonium inire, cum commode possit? R. Si taciturnitas oriatur ex timore, verecundia, vel oblivione, ut in femina evenire potest, sponsus, cum commode, possit tenetur contrahere; quod si, cum sit oportunitas exigendi, altera pars non exigat, videtur tacite consentire dilationi. Atque ita conciliantur sententiae, quae videntur inter se contrariae.

12. *Quaest. 9.* An resiliens possit a iudice compelli? R. Nemo dubitat injuste resipientem graviter peccare; sed ut plurimum non oportet, ut iudex invitum cogat ad matrimonium, cum ex eo raro non timeatur pravus exitus. Potest tamen justis de causis cum compellere etiam censuris Ecclesiasticis, ut constat ex *c. ex litteris 10. de sponsal.* ubi dicitur *Ecclesiastica censura compellas, nisi rationalis causa obstiterit.* Quod

si iudex secundum allegata, et probata cogat ad matrimonium, illud erit validum, etiamsi forte coactio sit injusta.

13. *Quaest.* 10. An valeant sponsalia contra priorem fidem inita? R. Si secunda sponsa conscia fuerit priorum sponsalium, profecto nulla sunt secunda, etiamsi juramento firmentur, quia tunc ipsa non fuit decepta, sed voluit sponte decipi. Idem dico, si secunda ignara contraxit, sed absque copula, cum sit promissio de re illicita contra fidem alteri datam. Quid vero si sponsus cum secunda copulam habuerit? R. Sunt qui dicant sponsum teneri ad contrahendum cum secunda; quia haec per corporis sui traditionem jus acquirit ad matrimonium, praesertim cum ante Tridentinum sponsalia transierint in matrimonium per copulam affectu maritali habitam. Accedit, quod dum agit unus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius favendum est, quam primo. Haec quidem DD. aliqui satis probabiliter; sed alii communiter, et magis probabiliter docent promissionem secundam, etiam copula firmatam, esse omnino nullam, cum fit de re illicita; nec injuria illata secundae jus adimit priori sponsae. Idque verum esse, ait Holzman cum aliis, etiamsi secunda promissio firmata sit juramento, quia hoc nequit esse vinculum iniquitatis. Per copulam autem quae vera esset fornicatio, jus nullum acquiritur contra fidem praestitam; neque hic agitur de contractu lucrativo, sed oneroso, cum sit ultro, citroque obligans. Sentiunt tamen Sporer, Sanctius, et alii, priorem sponsam ex lege quadam aequitatis, teneri cedere juri suo, ne altera grave detrimentum patiat, adeoque sponsum posse a iudice compelli, ut secundam ducat, quam violavit. Sed negant probabiliter Holzman, et alii, sponsam obligatam esse ad cedendum juri suo, cum secunda suo crimini imputare debeat, quod tale damnum patiat.

14. *Quaest.* 11. An valeant, et liceant filiorum sponsalia, et matrimonia contra parentum voluntatem? R. 1. Matrimonia esse valida, definit Trid. Sess. 24. c. 1. de refor. contra Lutherum, Bucerum, et alios, qui falso affirmant, matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, et parentes ea rata, vel irrita facere posse. Atque idem docent Theologi communiter de sponsalibus; textus enim in l. 1. §. 2. de sponsal. requirens ad sponsalia consensum parentum, prohibet illa quidem fieri invititis parentibus, sed illa non infirmat. Ubi autem leges civiles prohibent matrimonia a filiis, vel servis, invititis dominis, vel parentibus contracta, intelligendum est, ea solum esse irrita quoad effectus civiles, ut de Galia declaravit Ludov. XIII. et habetur in actis Cleri Gallicani. *Idem de Hisp. pronuntiavit Carolus III. an. 1776.*

15. R. 2. Filiis non licere, invititis parentibus, matrimonium contrahere, nisi parentes rogati veniam injuste denegent. Ita conciliantur variae Theologorum opiniones in hac materia. Prima pars constat ex Trid. c. 1 Sess. 24. testante, ea matrimonia semper Ecclesiam Dei fuisse detestata: et ex lege civili lib. 2. de ritu nup. ubi dicitur: *si filii sint, consensum habeant parentum, nam hoc fieri debere, et civilis et naturalis ratio suadet*; tum quia id exigit honor, et reverentia parentibus debita; tum quia ex nuptiis contra ipsorum voluntatem initis gravia orientur incommoda, et scandala. Quod autem possint filii sine peccato matrimonio conjungi, si parentes injuste veniam negent, docet D. Thom. 2. 2. quaest. 104. art. 5; quia cum per matrimonium homo perpetuae servituti obligetur, jus naturae postulat, ut in eo contrahendo integra libertate fruatur. Idem eodem jure intellectum volo de sponsalibus.

CAPUT II.

De dissolutione sponsalium.

16. *Quaest. 1.* Quibusdam de causis dissolvuntur sponsalia? *R.* Dissolvuntur 1. per matrimonium validum cum alia initum, saltem eo tempore quo durat matrimonium. An autem, mortuo conjuge, reviviscat obligatio sponsalium, disputatur a *TT.* Certum est, eum, qui non contraxit, manere liberum; cum ille qui contraxerit, cesserit juri suo ad matrimonium cum priore sponsa. Verum is qui contraxit, mortua conjuge, probabiliter tenetur ad priora sponsalia, cum nullo jure sint irrita, licet suspendantur, ut accidit in eo qui votum Religionis emisserit, ad quod tenetur conjuge mortua. Sed alii id negant de matrimonio, quod vinculum est perpetuum, et ejusdem rationis, ac sponsalia.

17. Dissolvuntur 2. per mutuum utriusque consensus, et quidem etiamsi fuerint juramento roborata; juramentum enim in utilitatem alterius imbibit hanc conditionem, *si alter acceptet, vel non remittat.* Quod si una pars tantum consentiat dissolutioni sponsalium, non solvuntur absolute, sed tantum datur jus resiliendi alteri parti, ut docent *Salmant.* cum communi *DD.*: sponsalia vero facta inter impuberes non solvuntur, donec annos attigerint pubertatis. Tunc enim quaeque pars potest reclamare coram iudice, vel testibus, atque ita resilire; verum si id statim non faciat sciens prudens, censetur consentire. Constat ex *e. de despons. impub.* Ille autem statim reclamasse dicitur, qui intra triduum reclamet; sed non sufficit internus dissensus, nisi exterius manifestetur. Quid vero si impuberes sponsalia juramento firmaverint? Eos, invita altera parte, non posse resilire, censent *Ronca-*

glia, Aversa, et alii; id tamen adhuc eis concedi, affirmant *Pontius, Viva, Concina.*

18. Solvuntur 3. Sponsalia, si superveniat impedimentum dirimens matrimonium. Certe ex parte innocentis ita dissolvuntur, ut iste non teneatur petere dispensationem. An autem etiam solvantur ex parte nocentis, non ita certum est, imo probabilius existimo solum remanere suspensa, donec tollatur impedimentum; aequum enim non est, ut reus ex suo crimine commodum reportet. Quod si impedimentum sponsalibus contractis adveniens non sit dirimens, sed tantum impediens, non dissolvit sponsalia, nisi oriatur ex voto religionis, et valde probabiliter etiam castitatis.

19. Dissolvuntur 4. Per crimen atrox alterius, sed non nisi ex parte innocentis: censetur autem crimen atrox fornicatio, sive spiritualis, ut haeresis, sive corporea tam sponsi, quam sponsae, habita post sponsalia. Quod si fornicatio sponsae sponsalia praecesserit, potest vir, ea cognita, resilire, etiamsi ipsa invita vim passa fuerit, ut communius docent *DD.* cum *S. Antonino* Contra vero sponsa nequit rescindere sponsalia propter fornicationem viri quae praecesserit, nisi ex alia femina prolem genuerit, vel huic vitio noscatur valde fuisse deditum. Quod si uterque sponsus post sponsalia fornicetur, neutri licet resilire juxta aliquos *TT.* sed alii probabilius existimant id soli viro licere, cum dispar sit utriusque ratio, et dispar damnum. Quoad alias actiones impudicas attinet, illae si a sponsa permittantur quoad alium, poterit sponsus resilire, sed non vice versa, nisi adeo sint frequentes in sponso, ut merito timeri possit eum sponsae fidem non servaturum.

20. *Quaest. 2.* Qualis mutatio sufficiat, ut alter sponsus possit a sponsalibus resilire? *R.* Mutatio gravis, et *notabilis*, quae si ab initio cognita fuisset, a sponsalibus deteruisset. Hujusmodi est: 1. Inimicitia,

vel odium grave inter sponso, quo refertur morum asperitas, vel saevitia post sponsalia primum cognita; item justus timor futuri scandali, vel rixarum inter parentes, vel consanguineos: 2. specialis deformitas, vel infirmitas in alterutro, v. g. paralysis, morbus venerius, mutilatio, cet. Vel talis defectus, qui reddat sponsum ineptum ad officium exercendum, quo familia sustentari possit. Quod si vitium sit occultum, et graviter perniciosum, sponso eo laborans tenetur illud detegere ante sponsalia, et contractis sponsalibus, ante matrimonium: 3. si magna alterius debita detegantur, vel grave sit periculum famae, morbi, fortunarum, paupertatis cet.

21. Hinc censetur gravis mutatio, si sponsa dotem afferre nequeat, si filius a Patre timeatur exhaereditandus; si quae virgo habebatur, postea corrupta detegatur; quamvis ipsa non teneatur vitium occultum manifestare, ut communis fert opinio TT.: si alter sine alterius venia proficiscitur in terras longinquas; quia censetur renunciare juri suo, ut constat ex *c. de illis 5. de sponsal.* Non vero si discessit in propinquum locum cum animo redeundi, quamvis nisi post multum tempus ex causa necessaria non redeat. Verum si absentia sit diuturna, et ille requisitus non accedat ad matrimonium contrahendum intra certum tempus, sponsa libera remanebit, ut docet Bened. XIV. *Not. 46. ex declar. S. C. 1723.* Quod si terminus sit praefixus non solum ad sollicitandam obligationem, sed etiam ad finiendam, elapso termino, innocens potest omnino resilire. An etiam id possit is, qui per culpam distulit, dubitatur. Negat communior sententia, alii tamen affirmant cum D. Th. in 4. d. 27 q. 2. a. 3.

22. *Quaest. 3.* Quo modo solvantur sponsalia per professionem Religiosam, et votum castitatis? R. 1. Certum est ea omnino dissolvi, quamvis jurata fue-

rint, per solemnem professionem in Ordine approbato. An autem dissolvantur etiam per solum ingressum alterius sponsi in Religionem, magna est controversia. Relictis aliorum opinionibus, probabilius existimo ea dissolvi tantum ex parte manentis in saeculum, sed non ex parte ingredientis, si postea ad saeculum redeat. Rato primii est, quia ingrediens censetur renunciare juri suo, et aliunde in eo mutatio gravis accidit, si religionem deserat, quod ut plurimum dedecori habetur. Ratio est autem secundi, eo quod per ingressum non redditur quisquam inhabilis ad matrimonium, sicut redderetur per professionem. Non tenetur autem ingrediens Religionem stare juramento de promissione matrimonii, cum hoc censeatur emissum de contrahendo, nisi status perfectior eligatur. Quod intellige, nisi matrimonium esset necessarium ad legitimandam prolem, scandalum reparandum, vel honori sponsae providendum.

23. R. 2. Per susceptionem Ordinis Sacri dissolvuntur sponsalia, non autem matrimonium ratum. Ita omnes; et constat ex *Extrav. antiq. de voto.* Utrum vero peccaret is, qui inscia, vel invita sponsa Sacros Ordines susciperet, affirmant aliqui, alii negant, utriusque valde probabiliter. Quod attinet ad Minores Ordines, eos dissolvere sponsalia ex parte sponsae, censent Roncaglia, Sporer, aliique, cum per eos videatur sponso cedere juri suo ad matrimonium, statum amplectendo, qui ordinatur ad Sacros Ordines matrimonio repugnantes. Sed opinio verior, et communior id negat, cum re vera status Minorum Ordinum consistere possit cum matrimonio, ut constat ex *c. 1. de Cler. Conjugatis.*

24. R. 3. Per votum simplex Castitatis, vel suscipiendi Ordines Sacros non dissolvi sponsalia prius contracta, etiam ex parte voventis, docent multi cum S. Antonino, Navarro, Toletio, et aliis, eo quod Deo

accepta esse nequeat promissio rei alteri debita, vel promissae. Verum contraria sententia est quoque probabilissima, eamque tuetur D. Th. in Suppl. q. 53. ar. 11. dicens: *Per votum simplex sunt sponsalia dirimenda; neque enim aliter censetur facta promissio matrimonii nisi sub tacita conditione: quandiu melior status non eligatur.* Affertur autem decretum S. C. Concilii 5. Martii 1701. declarantis, votum castitatis, aut suscipiendi Sacros Ordines, per electionem melioris status irritare sponsalia, etiam juramento firmata. Recte autem ait Concina, eum qui votum eliceret, ut sponsam eluderet, scilicet animo petendi dispensationem, et alteram ducendi, graviter peccaturum, nec fore liberum ab obligatione priorum sponsalium.

25. *Quaest. 4.* Quo pacto matrimonium dirimat sponsalia? R. Quoad eum, qui non contraxit, dirimi quidem sponsalia, ut nemo dubitat. Quoad eum vero, qui contraxit, certum est durante matrimonio cum alia contracto, cessare sponsalium obligationem *ex c. 1. Si inter, de sponsal. et ex c. 1. de spons. duor.* Quod si conjugium solvatur morte conjugis, dubitatur, an augeat obligatio priorum sponsalium? Negant multi, duce S. Bonav. eo quod obligatio semel extincta nunquam reviviscat *ex c. quæris de consecr. d. 4.* Sed mihi probabilior videtur sententia affirmans; quia nullo jure constat sponsalia omnino irritari per subsequens matrimonium; non quidem positivo, quod nullibi habetur; non naturali, cum non extinguatur, sed suspendatur obligatio, cui sublato impedimento, possit satisfieri, ut patet in eo qui post votum Religionis matrimonium consummaret; hic enim, mortua conjugæ, teneretur quidem votum adimplere.

26. *Quaest. 5.* Quando requiritur auctoritas judicis ad sponsalia dissolvenda? R. Si causae manifestae sunt, aut omnino certae, licet occultae, opus non

est judicis auctoritate; secus vero, si causa sit dubia jure, vel facto. Imo etsi causa certa sit, sed occulta, ut ex dissolutione oriri possint scandala. Quod si causa probari nequeat coram judice, saltem eum uno teste jurato, auctoritas judicis non exigitur. Cum vero defectus alterius sponsi probari quidem potest, sed est occultus, debet innocens alterum monere, et minari se coram judice revelaturum esse culpam, nisi solutioni sponte acquiescat.

CAPUT III.

De natura Matrimonii secundum se.

27. *Quaest. 1.* Quid est matrimonium? R. Matrimonium, prout commune est etiam infidelibus, est contractus legitimus, quo vir, et mulier sibi invicem corpora sua tradunt ad perpetuam vitae societatem, usum prolis suscipiendae, et remedium concupiscentiae. Ante Christi adventum tantum habuit vim contractus, sed a Christo Domino fuit evehctum ad rationem Sacramenti, ut definit Trid. Sess. 24. c. 1. ex Apost. ad Eph. 5. dicente: *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico, in Christo, et in Ecclesia;* significat enim conjunctionem spiritualem inter Christum, et Ecclesiam. Hinc in matrimonio tria considerantur, nimirum ratio contractus, vinculum conjugii perpetuum, et copula carnalis. Haec autem non est nisi effectus Matrimonii, sine quo illud potest optime consistere, ut constat de B. Virgine, et aliis Viris Sanctis, qui absque usu conjugii, imo cum voto continentiae matrimonium contraxere.

28. *Quaest. 2.* Quanam est materia, et forma hujus Sacramenti, et quisnam ejus Minister? R. Aliqui ex TT. cum Cano, Tournelyo, et aliis docent, Ministerium Matrimonii, qua Sacramentum est, esse

Sacerdotem assistentem, et formam ipsius verba: *Ego vos conjungo*, cet. Communis tamen sententia DD. est, ipsos contrahentes esse Ministros Sacramenti, et formam esse ipsorum verba mutuum consensum exprimentia. R. 2. Materia Sacramenti juxta multos sunt ipsa verba sponsorum, vel alia externa signa consensum exprimentia. Alii vero cum S. Antonino, Bonav., Gersonio dicunt materiam remotam esse corpora contrahentium, proximam vero ipsam corporum traditionem. Convenit autem inter omnes, ad Sacramenti rationem non requiri traditionem actualem, sed sufficere voluntatem externis signis expressam, ut S. Ambrosius et Chrys. aperte docent.

29. *Quaest. 3.* Quisnam est finis Matrimonii? R. Triplex, scilicet: procreatio proles, remedium concupiscentiae, obsequium reciprocum: duo priora intrinseca sunt Matrimonio, tertium est omnino extrinsecum. Ad essentiam Matrimonii opus non est hos fines intendi a contrahentibus: unde valide, sed illicito contrahit qui habet animum vitandi prolem, vel adulterandi, modo id in pactum non deducat, nec finem praecipuum positive excludat. Qui autem praecipue nubat in remedium concupiscentiae, venialiter peccabit, inquiunt DD. multi cum S. Th. cum eligat finem minus praecipuum prae magis praecipuo, quod ordini naturae adversatur. Alii non minus probabiliter excusant etiam a veniali, probantque ex Apost. 1. ad Cor. 7. *propter fornicationem unusquisque uxorem suam habeat, et unaquaeque suum virum.* Et quamvis D. Th. respondeat, id ab Apostolo dictum secundum *indulgentiam*, quod veniale non excludit, nec intelligi de vitanda propria, sed conjugis fornicatione; pace tamen Angelici Doctoris, ejus interpretationi non acquiesco. Placet magis explicatio D. Chrysostomi, qui ea verba intelligit de cavenda fornicatione propria, idque ex tota serie textus aperte

colligitur; deinde *indulgentiae* verbum non significat permissionem culpae, sed permissionem rei licitae. Neque ulla est inordinatio eligere finem honestum, licet minus praecipuum, modo finis primarius ad secundarium non referatur. Idem dico, si quis nubat ob alios fines honestos, v. g. ob pacem familiae, honorem proprium, cet. si finis primarius positive non excludatur.

30. Non licet tamen nubere ob solam carnis voluptatem, vel ob cupiditatem divitiarum, vel inanis gloriae, aut honoris, cum non sint fines honesti. Peccant etiam, et quidem graviter, contrahentes in statu peccati lethalis, etiamsi per procuratorem contrahant, quia verum Sacramentum suscipiunt. Aliud est de procuratore contrahente, et de Sacerdote assistente, quia nec suscipit, nec administrat Sacramentum. Ita communiter TT. cum Lugo, Salmant. et aliis contra paucos alios.

31. *Quaest. 4.* Quanam requiruntur ad contrahendum matrimonium per procuratorem? R. Sequentia: 1. speciale mandatum, sive scripto detur, sive ore tenus, sive viro, sive feminae, modo sit de contrahendo cum definita persona: 2. ut procurator per se contrahat; non enim potest ipse alium delegare sine expresa mandantis facultate. Constant haec omnia *ex c. final. de procurat. in 6.* Requiritur 3. ut mandatum non sit revocatum, etiam in mente, antequam contrahatur, nec sit tacite revocatum, ut si quis dederit mandatum contrahendi cum una, et ante contractum matrimonium sponsalia inierit cum alia: 4. ut procurator ostendat mandatum parochi, et testibus, et coram eis contrahat ad formam Tridentini; non requiritur autem, ut eis tradatur mandatum ipsum Procuratoris ex parte mandantis. Quod si procurator excedat limites remandantis, negligendo conditiones a mandante requisitas, scilicet, ut contrahat

sub tali dote, tempore, cet. matrimonium erit nullum; non vero, si omittat conditiones a jure requisitas, sine quibus valet per se matrimonium, quamvis non sit licitum; ut sunt v. g. publicatio denuntiationum, facultas Episcopi, et similia.

32. Si quis mandatum dedit sine animo contrahendi, sed ante celebrationem illud ratum habuit, valet matrimonium; nam eo tempore quo procurator contrahit, re vera adest voluntas mandantis, quod satis est ad valorem contractus: est communis opinio T. T. contra paucos. Matrimonium vero per epistolam contrahitur, quando alter, v. g. sponsus scribit ad sponsam, sese illi tradere in maritum, et exinde eam in conjugem accipere, et sponsa idem rescribit viro; et uterque postea epistolas legit coram parocho, et testibus. Pariter: quando vir scribit feminae, sese illi in virum tradere, et ratum habere illius consensum, ex quo illa praestiterit eum; tunc licet femina non rescribat, sufficit ad matrimonium contrahendum, quod femina coram Parocho, et testibus aperiat litteras, et consensum praestet. Ita Navarrus, Salmant. Sanctius, alii.

33. *Quaest. 5.* Quinam consensus sufficiat ad contrahendum? R. Requiritur consensus de praesenti, sive verbo, sive scripto, sive nutibus expressum. Sufficit etiam ipsum exprimere per alium, ut parentes pro filiis, modo quo de sponsalibus est dictum. Sufficit etiam, si alterius consensui praecedenti, et non revocato postea consensus alterius accedat. Quamvis autem ad valorem matrimonii non sint necessaria verba consentientium, ut docet D. Th. et constat ex c. unico §. *fin. de spons.*, illa tamen esse de praesente, contendunt nonnulli, aliis repugnantibus. Ego autem censeo probabilius, excusari non posse a veniali sponsos, qui cum possint verbis, solum nutibus suum consensum exprimunt; agunt enim contra con-

suetudinem Ecclesiae. Sed ab ea culpa bene excusaret verecundia, aut alia justa causa.

34. Non sufficit ad valorem matrimonii donatio annuli, vel traductio sponsae in domum sponsi; nisi hujusmodi signa ex loci consuetudine vim habeant significandi consensionem. Sufficit autem, si viro exterius consentienti femina manum porrigat. An autem satis sit feminae, manum non retrahere a viro, manum porrigente? dubitari potest. Affirmant Pontius, Viva, sed melius alii negant eum Sanctio, nisi simul ore, vel alio nutu consensum exprimat. V. Glossam verbo *stringit*.

35. *Quaest. 9.* An sufficiat consensus conditionatus? R. 1. Affirm. si conditio sit de praeterito, vel de praesenti, stante conditione, quia tunc contractus non suspenditur; idque etiamsi conditio sit turpis; ut v. g. *volo te si fornicata es; si odio habes inimicum meum*; tunc enim non verificata conditione, nullum est matrimonium, quia deficit consensus. R. 2. conditio necessaria de futuro, ut *si cras sol oritur*, aut impossibilis, v. g. *si Coelum tetigeris*, non suspendit ex se matrimonium, nisi contrahens intendat differre matrimonium usque ad eventum necessarium. Quod attinet ad conditionem turpem de futuro, distinctioe opus est; nam si ea sit contra substantiam matrimonii, v. g. bonum Sacramenti, fidei, vel prolis, tunc utique nullum reddit Sacramentum; contra vero si non repugnet substantiae matrimonii, ut *volote, si patrem occideris*; nam consensus censetur absolutus, et conditio habetur pro non adjecta. Sed in foro interno si deficiat legitimus consensus re vera nullum erit matrimonium. Constat ex c. *finali de condit. appos.* R. 3. Conditio honesta de futuro facit quidem sponsalia, sed non matrimonium, quod exigit consensum de praesenti. Hinc postquam conditio impletur, non valet matrimonium, nisi accedat novus

consensus, ut multi volunt cum D. Th. aut saltem prior virtualiter perseveret, ut aliis placet.

36. *Quaest. 7. Quid si Matrimonium celebretur sub conditione: si Pater consentiat? R.* Si conditio sit de praesenti, vel praeterito, stante consensu Patris, valet matrimonium, etiamsi contrahentes illum ignorent. Quod si conditio sit de futuro, suspenditur matrimonium usque ad eventum conditionis. Ita omnes. Quod si pater taceat, aut aliter dubitetur de ipsius assensu, standum est circumstantiis, et praecipue menti contrahentium, an contenti fuerint, quod positive non disenserint. Recte autem animadvertit Roncaglia, cavendum esse Parochis, ne absque urgentissima causa admittant conditionata hujusmodi matrimonia, ex quibus oriri gravia possunt incommoda, et difficultates contra validitatem ipsorum.

37. Nota, valde differre conditionem a demonstratione, modo, die, causa, et similibus. Demonstratio enim, vel causa matrimonio adjecta, etiam si turpis sit, vel falsa non suspendit matrimonium. Hinc si quis dicat: *duco te, quia es virgo, dives, cetera* et isto errore feratur, valide contrahit, cum praebat consensum absolutum, qui non impeditur nisi ab errore circa substantiam, vel circa condiciones substantiales matrimonii. Neque suspendit *modus*, v. g. *duco te, ut mihi inservias*, etiamsi de re turpi sit, vel impossibili, v. g. *duco te, ut occidas*, quia consensus non pendet a modo, sicut a conditione. Verum si *modus* sit contra substantiam matrimonii, v. g. *duco te, ut adultarium facias*, videtur excludere animum vere contrahendi per intentionem contractui oppositam. *Dies* autem apposita, v. g. *duco te post triduum* suspendit contractum, quia ita contrahens non intendit perfectum ponere consensum, nisi post diem tertium.

CAPUT IV.

De usu Matrimonii.

38. *Quaest. 1. Quando sit illicitus usus conjugii? R.* Eum per se licitum esse docet Apost. ad Cor. 1. c. 2. *Uxori vir debitum reddat.* Potest autem ex accidenti esse illicitus: 1. si dubium sit de valore matrimonii, donec moraliter constet matrimonium carere legitimo impedimento. Hinc dubitans de morte prioris conjugis, non potest iterum contrahere, nisi constet saltem moraliter priorem conjugem obiisse; *ex c. dominus de secund. nup.* Pariter is, qui dubitat de impedimento matrimonium dirimente, nequit matrimonium contrahere, etiam cum opinione probabili de insubsistentia impedimenti; quia illicitum est ministrare Sacramentum cum sola opinione probabili de valore ipsius, ut declaravit Innoc. XI. Idem dico, si constet de impedimento et dubitetur de dispensatione; tunc enim neque potest contrahi matrimonium, neque illo forte contracto peti debitum, cum possessio stet pro impedimento. Secus vero, si constet de dispensatione, dubitetur vero de ipsius valore, cum pro illo stet possessio; scilicet si impedimentum sit de jure Ecclesiastico.

39. *Quaest. 2. An matrimonium jam inito, liceat contrahentibus petere debitum, aut reddere, si dubius sit valor ipsius? R.* 1. Durante dubitatione, si ve ipsa antecesserit matrimonium, sive illi supervenerit, conjux dubitans ante diligentiam adhibitam ad vincendum dubium non potest debitum petere; sed potest, ac debet reddere conjugi bona fide petenti. Constat ex *c. dominus de secund. nup.* et ex *c. inquisit. de sent. excomm.* Est autem expressa doctrina D. Thomae, Bonaventurae, et Antonini. Ratio autem